

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 29 ФЕБРУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАРАН.

(Свршетак.)

Ана (без шарана дође полако к њему, ухвати га за руку и одведе на страну.) Оди, оди мало, да ти ја нешто кажем. (На страни.) Видиш ли ти, море, шта ће од тебе да буде. Тебе ће везати, одвешће те међу луде, осратомићеш се, пропашћеш!

Панта (полако). Па шта ћу да радим? Дај помози!

Ана. Ја ти могу помоћи.

Панта. Јаој, Ано, помози, та ти си то све и направила!

Ана. Ођу! Кад им ја рекнем да ниси луд, онда ће веровати, ал' ти мораши говорити све онако како ја кажем, Не бој се, не ће ништа зло бити, већ тако паметно, да ће те одмах сви за паметног држати.

Панта. Казаљу ја све што год обеш, само да се опростим беде невидовне!

Ана (људма.) Људи, не треба пренаглите! Да не начинимо горе, треба покушати лепо. (Станку). Иди доведи Савку! (Станко оде по њу и за мало време доведе је.) Станте, људи, да му што лепо говоримо, ал' о шарану нико ни спомена, нека га мало заборави. — Та ево он је и данас здрав здравцит устао, данас нам је Станко из Сомбора дошао, па смо се радовали и договарали како ћемо кнеза, и све вас на ручак позвати, да вам препоручимо нашег Станка, кад станете бирати учитеља, да на њега не заборавите. Је ли, Панто, да је тако било, ето важи сам.

Панта (мисли се.) Јесте, браћо, тели смо да вас зовемо на ручак. Станко је свр-

шио препарандију, сад може ваљан учитељ бити.

Један сељак. Гле јако, та како би ми на њега заборавили, та он је наше дете!

Кнез. Тако, приљ Панто, тако говори, па ће све добро бити! Та то је и наша жеља, да нам он учитељ буде, то је већ његово. Само да му још лепу младу наћемо.

Ана. Постарао се мој Панта и за то. Данас је наредио да буде и јабука. (Ухвати Станка и Савку за руке). Ево, ова наша деца воле се од мала малена. Пантине је жеља, а и моја, да се узму. Кажи, Панто, ниси ли тако наредио?

Панта (предомишиља се). Вала, тако је, — кад се воле нека се узму.

Више њих. Бог да прости, — та то је лепо!

Кнез Ао, човече, та ти ниси свога века тако што паметно урадио. Та срце ми игра од радости, кад их овако красне, младе заједно видим.

Ана. Ал' још нешто има. Данас ми је Панта казао, како се каје, што је до јако жене псовао и грдио. Вели, да је сад уви-дио, да и жене довољно мозга имају, да их не треба презирати, јер и оне, кад оћеју, могу много учинити. Ево некоје сам је л' тако реко!

Панта. Истина је, имају мозга кад кад и сувише. Ја их више не ћу презирати.

Кнез (на страни). Хм, хм! Овај канда је опет застранио!

Ана. Ето видите, људи, та лепо он говори, не фали њему ништа. Сад само још да ово двоје благословимо, јер, чекају као осуђени, па ћемо се данас веселити, како је Богу воља! Децо, да сте од мене благословени!

Панта. Да сте срећни и благословени, ал' ти, Станко, немој да се поневидиш, што си препарандију изучио, јер видиш, ова крвница како је млада, она ће те још жедна преко воде превести.

Сви. Живили наши младенци!

Кнез. Ал' тако вам Бога, људи, шта је то било са тим шараном?

Ана (дигне шарана испод кецеље у вис.)

Панта (повиче.) Ено шарана!

Сви Ено, ено шарана, ено шарана!

Ана. Ево га, јесте, ал' ћемо га тако појести, да му ни трага не остане, а ко га од сад спомене, није пријатељ ни мој ни пантин!

Сви. Не ћемо, не ћемо!

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

ТРАГИЧАР.

За жалосну игру нужно је вештаку дубоко осећање исто тако, као што је нужна комичару природна веселост. Трагичар не сме никада своје јунаке до себе понизити, већ се мора до њих узвисити; не сме им дати свој облик и нарав, — он их мора онако приказивати, као што их је писац замислио и написао. Ништа тако не може да лепо и племенито слика инатичност какве велике идеје у јунака, као занос разборитог и вештог глумца, који уме у право доба да употреби снагу свога гласа, који уме лице да распилати и који уме свој својој приказивачкој вештини да да живости и живота. Живо играње, јачина израза, то што се „страст“ назива, и нехотице побуђује приказивача, да са осећањем приказује, тако, да може и лоши глумац, само ако има ватре у себи, слушаоце да задовољи. Али на против колико му не достаје њежности и пријатности у мирној радњи, где само прави вештак може изнети „ћутање душе“ у свима бурама несреће, које га силом хоће да покрену из његовог мирног положаја. Кад се тако потпуно схвати расположај мирноће, онда наглост и напраситост са свом буком тим већма увек противно произведе. У жалосној игри (трагедији) никад се не може одобрити, нити дозволити претераност и раскалашност, и хиљаду оних

леших сликања, за која смо добром глумцу и његовом генију благодарни, често му пута више не достају него правом зналцу. За потпуним утиском тежећи, добар глумац често пута и не примети све оне њежне ниансе, што их даровит вештак „символичним гласом“, изражава.

Трагичних страсти има много мање, него комичних. У шаљивој игри, где је осећање обично мање, налази глумац читаву гомилу страсти и карактера за своју употребу: хвалисање глупог достојанственика, немир тврдице, луцкасто понашање заљубљеног старца, њежност и отважност млађаног љубавника, љубомора мужа, освета исмејаног супарника, лудо уображење, претерано презирање, и т. д. Већина страсти служе да-кле шаљивчини за платно, на коме он по својој вољи све те појаве црта, и то са особитом различнотију пријатних и немилих околности, чији уплив на једаред нај-обичније страсти различито једну од друге дели. Али шаљивчина не сме само са брзином приказивати, већ и наивношћу, какву у обичном животу не налазимо а и не тражимо. У таком летимичном и лаком приказивању оличава се права вештина. Ми не мислимо тиме ону лакоћу, која се рукама и ногама само игра и разбацује, по свима кутовима на позорници трчкара,

гримасе прави и кревељ се и преко лампа са публиком се разговара, већ ону лаку пријатну промену у игри, која је само особина вештаку, и коју је само он бадар извести.

Само пристојност, финота и право мимично кретање оличава вештака. Разно-

врсне и брзе промене у шаљивој игри чине, да глумац у тој врсти играча мора са живошћу и осећањем приказивати и да му је осећање и живот неопходно нужна. Шаљива су осећања више разноврснија него трагична, али трагична за то пре и живље упадну гледаоцу у очи.

(Свршиће се.)

Л И С Т И Ј И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Записници ћаволови“ — Т. Јовановић као гост.)

У четвртак 24. фебруара о. г. приказивана је драма „Записници ћаволови“, у којој је г. Т. Јовановић члан народног позоришта у Београду, ступио у улози „Робена“ као гост. Како је овај комад пре кратког времена даван, а како је том приликом и по-добрније критикован био, то нека нам се не замери, што ћемо овога пута прећи преко њега и нашу пажњу једино обратити на београдскога госта.

Пре него што ће се завеса дићи и комад почети, могло се опазити на лицу у лепом броју сакупљених гледалаца љубопитност и нестрпљивост. Беше томе највише узрок фама, која је претходила г. Јовановићу, наговешћујући његове глумачке способности. Но беше томе узрок и успомена на једног од наших глумаца, који нас не давио остави, и који је баш у улози Робена вичан био износити једну струку своје глумачке уметности, те су се због тога гледаоци и нехотице запиткивали: ко ће боље одиграти Робена? Ово је питање летило од уста до уста, а њиме се констатовало по нас Србе то пријатно мињење, да имамо два глумца, који се у једној и истој улози могу гледати.

Овој нестрпљивости и овоме љубопитству хтеде звонце да учини крај. Завеса се подиже. Но Валентин, Жиранка и Каваљер Рапанијер, премда им се ништа није могло замерити, не могоше ипак да са свим утишају публику. Дође најпосле и бароница Ронкролска са њеном ћерком. Реч је о путовању. Марија налаже Валентину да спреми кочије.. у публици се појави тишина. Онда поче на позорници кипа и севање, за тим грмљавина, из почетка са свим издалека, па онда све ближе и ближе, нај-после пуче гром... ускочи Робен и — бурно и дуготрајно тапшање поздрави г. Јовановића!

После овога поздрава овлада на ново тишина. Сваки је највећом пажљивошћу пратио говор, игру, а особито елегантно и округло кретање Јовановићево. Бурно тапшање на свршетку прве радње ту-

мачило је учињени утисак. Тапшање ово поновило се и по свршетку друге радње, а по свршетку треће и последње радње изазвало је нашега госта.

Ми ипак овога пута позвани, да говоримо о појединостима у игри нашега госта, и ограничавамо наш извештај само на утисак, којег је учинила његова игра. Једно само нека нам је ипак дозвољено приметити.

Држимо, да не ћемо погрешити, ако будемо тврдили, да нас је игра г. Јовановића из почетка чудно изненадила. Онај брзи говор без великог афекта, без икакве сентименталности, без смеша на ефекат, био је за нас нов. Не велимо нов у опште, него само са по зорнице нов, јер из обичног живота био је тај говор нама добро познат. И кад смо у памети упоредили оне људе из свакиданђег живота, којима је такав говор урођен, са Робеном, каквога нам је Јовановић приказивао: морадосмо признати, да та-кови људи са свим беху налик на Робена, или боље рећи Робен на такове људе. А чему нас је то научило? Научило нас је томе, да је Јовановић улогу Робена представљао са свим природно, — доказ, да се г. Јовановићу не може одрећи, да је у улози „Робена“ уметник.

Уз госта морамо још споменути нашу вредну Л. Маринковићеву, која је баш о дану представе примила и одиграла, а индже зајдела није, улогу грофице Сернијевиће у место М. Недељковићке, која се била разболела.

К. Т.

К ЊИЖЕВНОСТ.

* (Црквени лист на румунском језику). „Пешти Напло“ пише: Јован Пајју, парох у Самош-Ујвару, јавља с негодовањем, да његов црквени лист на румунском језику не ће излазити, по што, се, од 9 милијуна Румуна, на њу уписао један једини ушиник, па и тај само на три месеца.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИЛATA.

ПРЕДСТАВА 34.

БРОЈ 22.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 29 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI

ПО ДРУГИ ПУТ:

РАЗБОЈНИЦИ.

ДРАМА у 5 чинова од ФРИДРИХА ШИЛЕРА, ПРЕВЕЛИ ЖИВКО А. ЈЕКОРАЦ И МИХАИЛО В. ВУЈИЋ.

ОСОБЕ:

Максимилијан Мор, гроф - владалац.	Зорић.
Карло } његови синови	Брани.
Фрања }	Суботић.
Амалија Еделрајх, грофова нећака.	К. Савићева.
Херман, син неког властелина	Станчић.
Шпигелберг,	Лесковић.
Швајцер,	Соколовић.
Грим,	Пешић.
Шуфтерле,	Бунић.
Ролер,	Хаџић.
Рацман,	Живковић.
Козински,	Недељковић.
Калуђер	Рашић.
Данило, стари слуга грофа Мора	Лукић.
Послужитељ	Бунић.

Више разбојника. — Збива се у Немачкој.

У четвртак 2 марта: „НОВИ ПЛЕМИЋ.“ Позоришна игра 5 раздела по Гернеру посрбио Л. Телечки.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 нов. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

БОЛУЈЕ: М. НЕДЕЉКОВИЋКА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.